

FOLKPARTIETS KRIS

ANDERS JOHNSON

Intresset för det civila samhället, som uppstått under 90-talet, är välkommet och välbehövligt. Också för folkpartiet.

Berer folkpartiets kris på att liberalismen har förverkligats? Nej, knappast. Liberalismens tre grundpelare är demokrati, marknads ekonomi och välfärdssamhälle. Svenskarnas tilltro till de demokratiska institutionerna är rekordlåg. Sverige har i 25 års tid halkat bakåt i den ekonomiska välfärdsligan. Det beror på att vi har för lite av marknads ekonomi. Människor far illa i vård och omsorg. Många känner oro inför sitt åldrande. Det är inte svårt att hitta fundamentala politiska uppgifter för liberaler.

Vi har just nu en unik möjlighet att genom EU och NATO säkra freden, demokratin och marknadsekonomin i Europa. Ett vacklande politiskt ledarskap kommer aldrig att kunna

övertyga människor att välja Europavägen.

Vi måste vinna människor för demokratin åter. Sverige har en lång tradition av lokalt självstyre. De senaste decenniernas centralisering och professionalisering av politiken har skapat en klyfta mellan väljare och valda.

Intoleranta svenskar

Vi måste skapa ett samhällsklimat där människor inte känner oro för våld eller diskriminering. SNS:s demokratiråd visade för något år sedan att svenskar i påfallande hög grad var intoleranta. Vi ser också en skrämmande utveckling av rasistiskt grundat våld.

Vi måste bryta den ekonomiska stagnationen i Sverige. Under det senaste kvartsseket har Sverige halkat ner från tredje till sjuttonde plats i den internationella välfärdsligan. Vi halkar efter övriga industriländer vad gäller utbildningsnivå. Vår energiförsörjning är hotad.

Vi måste skapa välfärdssystem som gör att människor kan känna trygghet för framtiden. Alla skall få sina grundläggande behov av vård och omsorg tillgodosedda.

Detta är tveklöst liberala kärnuppgifter. Men vilken roll kan folkpartiet spela? Det råder nog mindre tvivel om att partiet kan hitta teoretiskt eleganta lösningar på olika samhällsproblem. Mer osäkert är om det förmår vinna människor för sin sak.

Politiken som katalysator

Problemet är att de utmaningar Sverige står inför inte kan klaras genom att politiker löser problemen för medborgarna. Politikens roll måste istället vara att fungera som katalysator, alltså att bidra till att människor själva och tillsammans med andra tar ansvar och bidrar till ett bättre samhälle.

Europas fredliga och demokratiska utveckling kan inte tryggas vid ett konferensbord i någon huvudstad.

ANDERS JOHNSON är huvudsekreterare i folkpartiets programkommitté.

Det är medborgarna i Europa som måste tro på och delta i den europeiska integrationen.

Den lokala självstyrelsen kan inte förbättras genom att vi bara väljer hederligare kommunalråd. Det handlar istället om att göra de gemensamma angelägenheterna gemensamma. Att för en tid ta på sig ett medborgerligt förtroendeuppdrag måste återigen bli ett naturligt inslag i en medborgares liv.

Företagsklimat i världsklass

Vi bekämpar inte fördomar och diskriminering genom pekpinningar från överheten. Toleransen måste byggas upp inifrån, den måste byggas på en personlig övertygelse.

Det är inte politiker som kan få fart på ekonomin eller skapa nya jobb. Det kan bara åstadkommas i företag – i företag som existerar eller i nya företag. Därför behöver vi ett företagsklimat i världsklass. Ett sådant skapas inte enbart genom färre regleringar, lägre skatter eller billig elektricitet. Det handlar också om människors värderingar och attityder. Kan många ungdomar tänka sig en framtid som företagare? Betraktar omgivningen företagaren med miss-tänksamhet eller respekt?

En tryggad välfärd bygger delvis – men bara delvis – på statliga och kommunala insatser. Därutöver behövs ett personligt ansvarstagande – att själv genom sparande och försäkringar skaffa sig ekonomiskt skydd och att ta ansvar för sin närmaste omgivning.

Samhällsdebatten går i vågor. Ofta är perspektivet en kamp mellan två samhällssektorer: staten och marknaden eller politiken och ekonomin. På 1970-talet trodde många att människors problem bäst kan lösas genom politiska beslut. Under 80-talet blev det marknaden som skulle lösa våra problem.

Under 90-talet har en tredje samhällssektor, nämligen det civila samhället, hamnat i centrum för stora delar av den intressanta samhällsdiskussionen. Man kan naturligtvis betrakta det som ett övergående

mode. Men för mig förefaller det rimligare att se det som en välkommen pånyttfödelse av väsentliga insikter om det goda samhällets förutsättningar.

Tre perspektiv

Inom alla politiska ideologier finns tankar om detta. Låt oss tala om tre politiska perspektiv: statsperspektivet, marknadsperspektivet och medborgarperspektivet. Det finns då en statsliberalism, marknadsliberalism och medborgarliberalism på samma sätt som det finns statssocialism,

marknadssocialism och medborgarsocialism.

Folkpartiet har inte på något sätt varit ledande i 90-talets debatt om medborgarsamhället. En förklaring till detta är att den liberala ideologin primärt behandlar relationen mellan staten och individen och har en ofta skeptisk inställning till alltför starkt betonande av kollektiv som till exempel klassen, nationen, rasen eller könet. Men det finns en medborgarliberal tradition med namn som Tocqueville och Geijer i förgrunden. Medborgarliberalismen blev genom folkrörelsernas genombrott vid slutet av förra seklet en viktig politisk kraft. Denna frisinna folkrörelsetradition är emellertid idag mycket svag i förhållande till de gillesocialistiska, bondekooperativa och associationskonservativa traditionerna.

Den politiska vänstern vid seklets början – alltså socialdemokrater och liberaler – var nära förbundna med folkrörelserna. Under 1900-talet kom folkrörelsemänniskorna i bägge partier att slå följe med var sin stadsintellektuell tradition inom respektive parti. Fackföreningsfolket med marxister och de frisinna med stadsliberaler. Folkrörelseinslaget kom att försvagas i bägge partierna.

Sverige genomgår för närvarande en lika radikal samhällsomvandling som vid förra seklets moderniseringsprocess. Internationaliseringen, individualiseringen och informationsrevolutionen skapar nya möjligheter och problem. Samtidigt har traditionella kanaler för normbildning

och ansvarstagande försvagats. Därför måste vi bygga nya strukturer som främjar det medborgerliga ansvarsstagandet.

Kombinationen av en intellektuell stadsliberalism och ett folkrörelseförsinne var länge den viktiga ryggraden i folkpartiet. Folkrörelsernas tillbakagång och politikens professionalisering har successivt lett till att folkpartiet först förlorade folkligheten och nu snart också folket.

”*Folkrörelsernas tillbakagång och politikens professionalisering har successivt lett till att folkpartiet först förlorade folkligheten och nu snart också folket.*”

Skall folkpartiet kunna axla den viktiga roll som liberalismen har på 2000-talet, måste det inse att 2000-talets samhällsproblem inte kan lösas i TV-sofforna eller kring sammanträdesborden, utan kring köksborden i miljoner hushåll. Kan partiet inte formulera frågor och svar som känns angelägna också där, då går det kanske som den engelske liberalen Henry Asquith en gång sade:

”Det finns endast ett sätt genom vilket liberalismen kan dödas, och det är genom självmord. Och även om detta skedde, skulle dess principer överleva, och det skulle inte dröja länge innan de skulle finna en ny, och passande inkarnation.”

ORD

Logik

DN porträtterade för en tid sedan en död narkoman (10/7 -94). En ordlista bifogades och den tog upp följande ord:

*brass, braja = hasch
cola = kokain
gräs = marijuana
horse = heroin
joint = hasch- eller
marijuanacigarett
kabbe = heroinkapsel
påtänd = knarkpåverkad
rohypnol = sömnmedel
skjuta = injicera
snorta = dra upp i näsan
sobril = ångestdämpande och
lugnande medel
soc = socialbyrå
syra = LSD
tjack = amfetamin
valium = ångestdämpande och
lugnande medel*

Vad jag förstär har "soc" kommit att bli ett knark bland de andra. Någon sorts logik ligger det väl i det. Bidragsberoendet är också vanebildande.

Helena Rivière